

De collectiebeheerders

aflevering 14 Rochus Biesheuvel

KEES PLAISIER *

ROCHUS BIESHEUVEL
ACHTER DE BINOCULAIRE
MICROSCOOP; EEN ONMIS-
BAAR INSTRUMENT BIJ ZIJN
WERK AAN DE COLLECTIE.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

Rochus Meindert Biesheuvel (Spijkenisse, 1940) volgde de HTS afdeling weg- en waterbouw, en werkt als constructeur bij Gemeentewerken Rotterdam, sector Haven & Transport. Eind jaren '70 raakte hij via Hans Goudswaard betrokken bij het museum en in 1995 werd hij benoemd tot collectiebeheerder van de ééncelligen, wat neerkomt op foraminiferen, radiolaren en diatomeeën.

Ruim 30 jaar geleden kocht Rochus Biesheuvel een microscoopje. Daarmee bestudeerde hij water uit de Singel in Dordt, vlak bij zijn woonhuis. Wat hij daarin zag heeft hem niet meer losgelaten. Die eerste diatomeeën, microscopisch kleine kiezelwieren, voerden hem naar de microbiologische literatuur en naar de KNNV, de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. Via de KNNV kwam hij indertijd in aanraking met de Rotterdamse microscopieclub. Die kwam bijeen in een school, onder leiding van mevrouw Brevee van der Wolk. Later werd een keer per veertien dagen thuis vergaderd. Een belangrijk lid van de microscopieclub was Wim Sparreboom. Die zat in de foraminiferen, Rochus zelf zat in de diatomeeën. Om beurten presenteerden leden van de microscopieclub een vondst, een probleem, of een preparaat. Ook gingen ze natuurlijk samen op zoek.

Voorzichtig opkoken

Sparreboom nodigde Rochus uit om samen een blok klei uit de Nieuwe Waterweg te onderzoeken. Dat was door Sparrebooms' werkgever (Shell) boven water gehaald uit het gebied bij de Oude Beer. Het blok klei werd gedeeld en vervolgens aandachtig bestudeerd: 'Eerst voorzichtig opwarmen, naar diatomeeën zoeken, die er uit halen, voorzichtig zeven, kleidelen eruit. Zitten er foraminiferen in? En radiolaren? Met trifosfaat voorzichtig opkoken, de klei gaat open, zeven en dan nog eens met trichloor behandelen. Dan kwam er heel wat te voorschijn'.

De collectie Sparreboom

De microscopieclub viel uit elkaar toen de nestor ervan Frits Noteboom overleed. Rochus hield echter wel contact met Sparreboom. Hij ging bij hem op bezoek en dan werd er natuurlijk serieus over foraminiferen gesproken.

Rochus' belangstelling voor deze groep ééncelligen was gewekt. De bezoeken waren eenzijdig. Sparreboom kwam nooit bij Rochus op bezoek. Na het overlijden van Sparreboom, bleek diens inboedel, inclusief de collectie, geveild te worden. En wat er riskant chemisch uitzag, was naar de Roteb gegaan. Dankzij een tip van iemand die tijdens de kijkdagen op de veiling de preparaten van Sparreboom tussen de lampenkappen en bestekbakken tegenkwam, wist Kees Moeliker er nog flink wat van te redden. Kees bood hardnekkig op een ladekastje vol foraminiferen, Sparrebooms bibliotheek en zijn microscoop. De tegenbieder bleek achteraf alleen in het kastje geïnteresseerd te zijn. Kees ging het vooral om de inhoud. Rochus haalde net op tijd nog kleurstoffen en wat collectie foraminiferen bij de Roteb vandaan.

Met de verwerving van de collectie Sparreboom bezat het museum van de een op de andere dag een behoorlijke

* [C.F. Plaisier is oud-bestuurslid van het Natuurmuseum, werkt bij het Historisch Museum Rotterdam en startte deze serie in 1990]

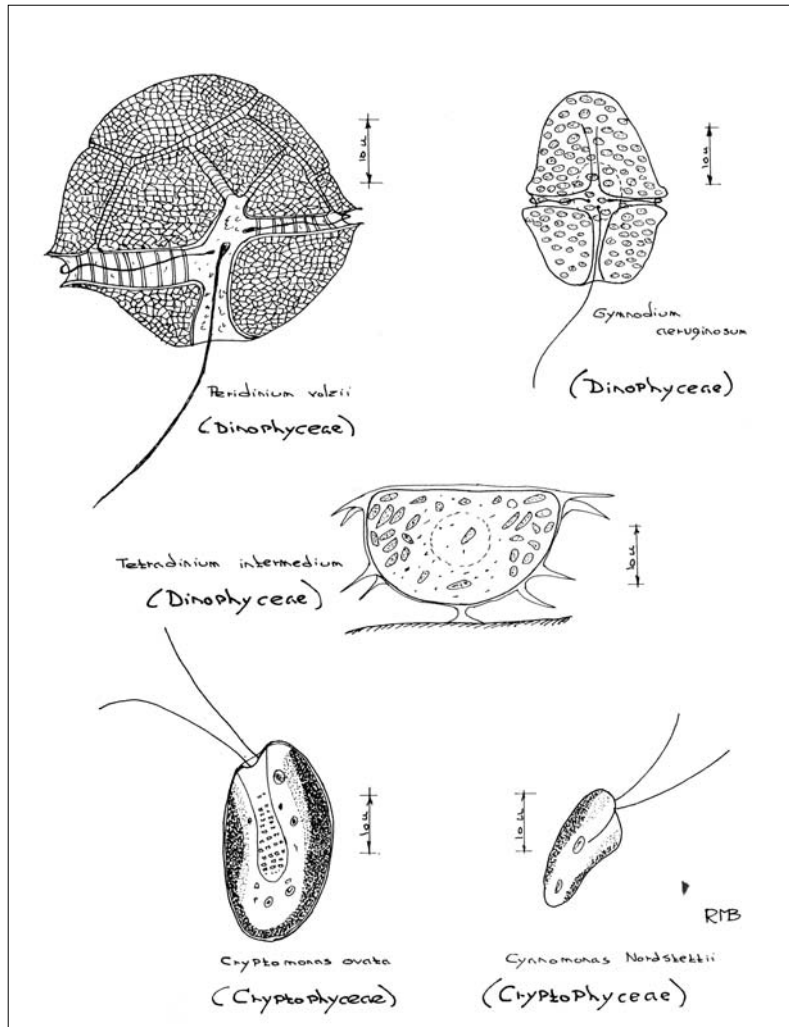
collectie foraminiferen met een groot aantal gesorteerde en gedetermineerde preparaten (opgeborgen in 'Franke-Zelle' en 'Chapman' slides) en heel wat onuitgezochte en ongedetermineerde monsters. Zo'n collectie vroeg om een aparte beheerder: Rochus was de aangewezen persoon. Hij kende Sparreboom en zijn collectie, en was goed thuis in de materie. Sparreboom heeft in Rochus Biesheuvel zeker een waardige 'opvolger' gevonden die zijn werk buiten het huiskamercircuit voortzet.

Egelbuikhaar

De collectie in het museum is bijzonder goed geordend en daardoor heel toegankelijk. In ronde glaasjes liggen de onooglijke korreltjes keurig soort bij soort. Dat ziet er al heel zorgvuldig uit. Maar voor Rochus is dat nog niet goed genoeg. Zijn voorkeur gaat uit naar bewaren op een soort ruitjespapier, waarmee ook de variatie binnen een monster van dezelfde soort of directe vergelijking van verschillende soorten mogelijk wordt. Dit pieteputerig werk doet hij met liefde, aandacht en volharding. De esthetische fascinatie, die hem drijft, is bij het werken met de korreltjes vooral een zaak van verbeeldingskracht. Je ziet alleen onder de binoculaire-microscoop hoe prachtig mooi het allemaal is. Voor het verplaatsen en opplakken van de foraminiferen gebruikt Rochus geen pincet. Dat is te grof. Voor een goede legtechniek (om de kleine korreltjes op de juiste plaats op het 'ruitjespapier' te kunnen leggen) heb je haartjes nodig van de buik van een egel. Die zijn fijn genoeg daarvoor. Het egelbuikhaartje zit dan weer heel listig bevestigd aan een soort penseelhouder.

Solitaire werker

Rochus is een werker achter de schermen. Zijn kennis en vaardigheden blijven voor de meesten verborgen. Hij prepareert, ordent, beschrijft, tekent (op hoogstaand wetenschappelijk niveau) en documenteert. Hij maakt op zijn eigen computer modellen om de stijfheid van de foraminiferenskeletjes te kunnen simuleren en legt daarmee directe verbanden met zijn broodwinning, het tekenen en doorrekenen van constructies zoals gebouwen en bruggen. Ooit, in 1976, heeft hij samen met andere leden van de microscopieclub een langdurig onderzoek gedaan maar de diatomeeën die voorkomen in de Alblasserwaard. Dat

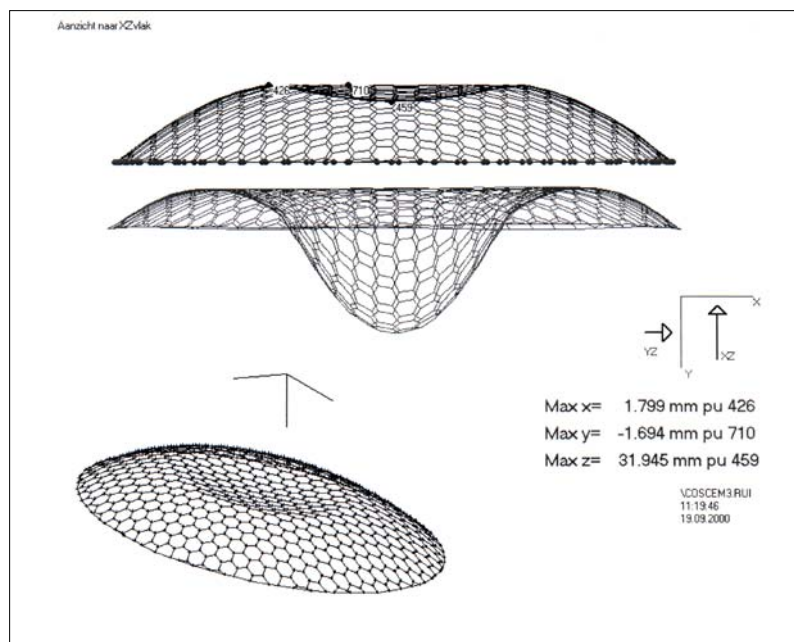

ALGEN UIT DE
ALBLASSERWAARD.
[ILLUSTRATIE:
ROCHUS BIESHEUVEL]

leverde veel gegevens op, die door Rochus werden geïllustreerd en statistisch bewerkt. Helaas is dat onderzoek nooit gepubliceerd. Voor publicaties en voor contacten met andere specialisten heeft Rochus tot nu toe niet veel aandacht. Hij is, zoals hij zelf zegt, een solitaire werker. Toch is dat zonde vanwege alle informatie, zonde vanwege al het werk. Als je met hem praat, raak je

enthousiast, vooral omdat hij zo enthousiast is. Rochus Biesheuvel mag dan een solitaire werker zijn, hij is onbetaalbaar, aanstekelijk deskundig. Een te zeer verborgen kleinood van het Natuurmuseum Rotterdam.

Algemene informatie over foraminiferen is te vinden in de vorige Straatgras (11[2]: 18-20)

DE DIATOMEË
COSCIDODISCUS SP.
VOLGENS HET
COMPUTERPROGRAMMA
VAN ROCHUS BIESHEUVEL.
[ILLUSTRATIE: ROCHUS
BIESHEUVEL]